

SOL, BLÆST, SAND OG VAND

Fine strande og flade vandreruter i skovene indbyder til en ferie, hvor man kommer ned i gear og slapper af. Men det kendte salt, marsken, tang på tagene og syrlige myrer er også en del af flere oplevelser på Læsø. Kom med forbi nogle af de steder, du bør opleve, på den største ø i Kattegat

Tekst og foto Anders Wendt Jensen

SALTSYDERI I RØG OG DAMP

Over hele området kan man tydeligt lugte røgen fra brændet under de store kar med kogende vand. Det foregår som i gamle dage – dvs. fra 1100-tallet og godt 500 år frem – i sydehytterne, der er rekonstrueret ud fra arkæologiske udgravninger. Med datidens 135 syderier, da produktionen var på sit højeste, forsvandt skovene med stor hast fra øen. Det blev derfor i 1652 besluttet helt at stoppe sydningen af salt, og først i 1991 blev en idé om at genoptage produktionen ført ud i livet. I dag produceres her årligt 80 ton salt, og stedet omsætter for 10 mio. kr.

Hver time i højsæsonen er der et 20 minutters foredrag i sydehytterne om det salte grundvand, der hentes på marsk-området Rønnerne og koges, inden saltet skovles op i kurvene og tørres. Man kan også prøve at syde sit eget salt – en oplevelse, der dog var coronalukket ved vores besøg. Men pandekagehuset var heldigvis åbent og naturligvis også butikken med ikke kun salt, men også saltskeer, saltcremer, badesalt, shampoo og andre saltprodukter.

Husk også at komme op i tårnet. Herfra kan man se ud over Rønnerne, hvorfra havvandet siver ned i undergrunden, hvor et lerlag holder på saltet, så det ophober sig i grundvandet.

UD PÅ RØNNERNE

Selvom det er sommer, så glem ikke en jakke eller en tyk trøje, for når først traktoren med vognen er kørt væk fra starten ved saltsyderiet, er det slut med læ. Vinden kan sagtens være kold ude på marskområdet langs øens sydlige kyst, og så kan de to timer, som turen tager, føles meget lange. Men med god påklædning og i selskab med den oplagte guide – og ejer af bus- sen – Thomas, går tiden hurtigt, selvom tempoet er langsomt.

Han fortæller om de ca. 400 kreaturer, der er placeret herude som en del af naturplejen for at gøre plads til bl.a. vilde orkidéer og strandmalurt, som det kan anbefales at plukke til at lave sin egen bjesk af. Vi får også en gennemgang af vade- fugle og de såkaldte kæmpesten, der måler mindst fire meter på én led. De har fået navne som Pigestenen, Havbænken og Skildpaddestenen og er kommet hertil fra det sydlige Norge med istidens gletsjere. Da isen smeltede, sank de ned på hav- bunden, der senest hævedes fra 700 år f.Kr. og blev til Læsø.

Turens højdepunkt finder vi på øen Hornfiskrøn, hvor guiden åbner et par af de mange tuer med engmyrer. Selvom området jævnligt oversvømmes, drukner de ikke, for de kan lukke tuen af for vand. Med de kan ikke undslippe turister, der bliver udfordret til at smage de små, gulbrune insekter. Det vil jo nærmest være uhøfligt at sige nej, så et par stykker ryger der ned, og de har en fin, syrlig smag.

Læs mere, og book tur på roennerbussen.dk

HAVNENE I VEST OG ØST

Færgen fra Frederikshavn lægger til i Vesterø Havn, og herfra forsvinder de fleste biler hurtigt videre til det lejede sommerhus eller andre destinationer. Men det er bestemt værd at komme tilbage for at gå på restaurant, slentre langs lystbåde- ne, besøge legepladsen og en børnevenlig strand eller måske få en wellnessbehandling i en ombygget kirke.

I øens modsatte ende i Østerby Havn kan du også få serveringer med udsigt eller selv bringe friskfanget fisk med hjem fra den lokale fiskehandel. De landes af lokale læsøfiskere, og øens fiskeindustri er Nordeuropas største eksportør af jom- fruummere. Det er også i Østerby Havn, at der første lørdag i august afholdes Læsø Jomfruummerfestival.

Skal kalorierne gås af, er det oplagt at fortsætte de få kilo- meter helt ud til den østlige del af øen ved stranden Danzig- mann, der er opkaldt efter et skib, der strandede i 1741. Det er muligt at parkere et par steder langs den blinde grusvej ud mod Bløden Hale og gå det sidste stykke til stranden.

TANG PÅ TAGET

Hvad gør man, når der ikke er strå eller andet materiale nok til at lægge tag på husene? Man tager noget af alt det ålegræs, der skyller op på stranden. Det blev brugt til de tangtage, der tidligere fandtes over hele øen, men som i dag er begrænset til 33 huse. I 2016 søsatte man et projekt med at restaurere ca. 20 tanghuse, som man kan læse mere om på Museumsgården midt på øen. Lynggården, som den hedder, har selv et tangtag, hvor dele af det er næsten 400 år gammelt.

På museet fremgår det, at det i mangel af de fleste af øens mænd, der sejlede på havet, var kvinderne, der snoede ålegræsset i lange pølser, som en tækkemand brugte til at lave tagene af. Gården har bl.a. paneler af træ fra strandede skibe, og den står stort set, som den så ud i slutningen 1800-tallet, selvom den var beboet frem til 1949. Her er køkken med åbent ildsted, brødkammer og dagligkammer med små, korte alkover. Dengang sad man næsten op støttet af puder, når man sov.

De fleste renoverede huse med tangtag ligger i Gammel Østerby, og der er lavet to ruter forbi flere af dem. Her kan man gå, cykle eller køre forbi både de faldefærdige med gamle tage og dem, der er ved at få nyt liv eller står helt færdige. Åle- græsset til tagene kommer i dag fra Møn og Bogø. Typisk skal husene gennemrenoveres og forstærkes, inden de 35-40 ton tang lægges på. Det er omstændeligt og dyrt, men til gengæld gives der 200 års garanti.

Læs mere på tangtag.dk

EN IHÆRDIG MANDS TÅRN

Når udsigten ikke er god nok – ja, så bygger man naturligvis sit eget tårn. Sådant tænkte træskomager og cykelsmed Thorvald Hansen, inden han i 1926 begyndte sit projekt. Sideløbende med, at han passede sine forretninger, begyndte han at støbe sine egne mursten med sten og grus, som han selv hentede i en nærliggende grusgrav. Med to spande gik han tre gange om dagen og støbte løbende sine sten. Da han en dag havde nok, fik han en murer til at bygge tårnet. Den første udgave, der blev indviet i 1927, var 10 meter højt. Året efter byggede han mere på, så det nåede 13 meter, og siden kom det op på de 17 meter, det er i dag.

Dengang kunne Thorvald, der tidligere var sømand, få et visuelt gensyn med havet fra sit tårn i Byrum midt på øen. Med udsigten i dag er der også vand i det fjerne, men kun til nogle af siderne. Til gengæld kan man se hele Byrum – øens største by – hvor man bl.a. også finder butikker, slagter, et par restauranter og en biograf og øens skole og kommunekontor. Og fra hele byen kan man se tårnet, der er åbent hele døgnet. Det koster 20 kr. at komme derop.

Læs mere på thorvaldhansenstaarn.dk